

Váš dopis zn.

Ze dne

Čj.

ČŠIB-1978/24-B

CSI0X00COUYD

Sp. zn.

ČŠIB-S-145/24-B

Vyřizuje

Mgr. Marcela Hanáková

Telefon

702 167 854

E-mail

marcela.hanakova@csicr.cz

Datum

29. 7. 2024

Statutární město Brno

městská část Brno-střed

Dominikánská 264/2

601 69 Brno

Výsledek šetření stížnosti

Česká školní inspekce (dále „ČŠI“) prošetřila stížnost na právnickou osobu **Základní škola a mateřská škola Brno, Kotlářská 4, příspěvková organizace** (dále „škola“) doručenou ČŠI 15. 2. 2024, upřesněnou stěžovateli 21. 3. 2024 a doplněnou o další skutečnosti 5. 4. 2024.

Stížnost se týkala postupu školy při řešení dlouhodobého a opakovaného nevhodného chování žáků třídy IX. C (projevy šikany v třídním kolektivu, nevhodné chování žáků k vyučujícím, poškozování školního majetku), a dále postupu školy při šetření incidentu (rizikového chování žáků), ke kterému došlo na lyžařském výcvikovém kurzu (dále „LVK“) v lednu 2024.

Šetření stížnosti vycházelo zejména ze skutečností uvedených ve stížnosti a opíralo se o zjištění v průběhu šetření ve škole ve dnech 4. a 5. 6. 2024, o vyjádření ředitele školy (dále „ředitel“), části pedagogů, kteří ve třídě IX. C ve školním roce 2023/2024 vyučovali, a o analýzu příslušné dokumentace.

Při prošetření stížnosti ČŠI zjistila:

1. Postup školy při řešení dlouhodobého a opakovaného nevhodného chování žáků třídy IX. C ke spolužákům a pedagogům

Stěžovatelé upozornili, že ve třídě IX. C se přibližně před dvěma roky začaly objevovat mnohé signály svědčící o dlouhodobém ponižování, šikaně, kybershikaně a dalších sociálně patologických jevech, a to nejprve skrytě a ojediněle, postupem času čím dál častěji a ve větším měřítku. Stěžovatelé upozornili na konkrétní projevy nevhodného chování některých žáků vůči spolužákům i učitelům, které údajně vedení školy neřeší nebo řeší neadekvátně, jako doklad nevhodného chování zmiňují poškozování věcí žáky třídy IX. C, pořizování videozáznamů učitelů v průběhu výuky bez jejich vědomí a úmyslné pozměnění textu na třídních mikínách, které si žáci třídy IX. C objednali.

ČŠI při šetření zjistila, že přílohou č. 1 platného školního řádu základní školy jsou Pravidla hodnocení žáků základní školy č. j. ZŠMS–1028/2023 z 1. září 2023 (dále „Pravidla“). Ve školním řádu je zaveden tzv. bodový systém, který definuje zásady pro hodnocení chování a ukládání výchovných opatření. Body „A“ za konkrétní žádoucí chování nebo úspěchy se přičítají (kladné body) a body „B“ a „C“ za taxativně vyjmenované přestupky proti školnímu

řádu se odečítají (záporné body). Získanými body „A“ lze navíc přestupky tzv. mazat. Při zvlášť závažném přestupku dle Pravidel „rozhodne o udělení kázeňského potrestání ředitel školy bez ohledu na předchozí bodové ohodnocení“. Školou využívaný bodový systém vykazuje řadu rizik. Ředitel ve svém vyjádření uvedl, že každý učitel má možnost hodnotit chování žáků body. Z analýzy předložené dokumentace i z vyjádření vyučujících vyplynulo, že jednotliví učitelé v průběhu školního roku přistupovali k udělování záporných bodů „B“ a „C“ nejednotně, přitom vedení školy nerealizovalo žádnou aktivitu směřující ke sjednocení přístupů. Také metoda výpočtu celkového počtu bodů je sporná a nejednoznačně objasněná, z Pravidel nelze vyčíst přesnější informace o způsobu výpočtu (způsob přičítání „plusových“ bodů „A“ k „minusovým“ bodům „B“ nebo „C“ je nejasný). Mimo jiné možnost přičítání kladných bodů za různé úspěchy žáka k bodům za kázeňské přestupky nepřímo vede žáky ke kalkulování s výsledným hodnocením průběžného chování namísto systematické výchovy k vnitřní motivaci žáků pro dodržování zásad, prosociálního chování a kázní. Také princip uložení kázeňského opatření až po obdržení příslušného počtu bodů není pedagogicky vhodný, protože kázeňské opatření má představovat bezprostřední reakci školy na konkrétní chování žáka, na porušování pravidel a neplnění povinností stanovených školním řádem. Bezprostřední reakce je jedním z předpokladů k tomu, aby mělo uložené kázeňské opatření výchovný účinek. Nastavené hodnocení také nezohledňuje individuální vzdělávací potřeby žáků, ohrožuje žáky z rodin s nízkým socioekonomickým statutem (např. sankce za nenošení pomůcek). ČŠI hodnotí takto definovaný a používaný bodový systém jako nevhodný.

Z vyjádření ředitele a části pedagogů, kteří ve školním roce 2023/2024 ve třídě IX. C vyučují, vyplynulo, že ředitel měl informace jen o části kázeňských problémů, o některých ve stížnosti uváděných incidentech (např. chystání „pastí“ na vyučující – záměrné ušpinění židle, stolu a kliky u dveří, rozbití monitoru videa během cesty autobusem na školní exkurzi, konfliktu s průvodčím vlaku na školním výletě) nevěděl. Výchovná poradkyně a současně zástupkyně ředitele školy pro druhý stupeň (dále „výchovná poradkyně“) ve svém vyjádření uvedla, že sama žádné nevhodné chování žáků ve výuce vůči své osobě nezaznamenala. V letošním školním roce 2023/2024 se na ni učitelé občas obrátili ohledně případů nevhodného chování žáků třídy IX. C, situaci řešila informováním třídní učitelky, pohovorem se žáky, v několika případech i s jejich zákonnými zástupci. Vzhledem k výše uvedenému zjištění týkajícímu se neinformovanosti ředitele školy o chování a jednání žáků je zřejmé, že systém předávání informací ve škole není plně funkční.

O tom, že žáci třídy IX. C měli natočená videa učitelů pořízená na mobil pod lavicí, se škola dověděla od Policie ČR na jaře 2024. Ředitel k dané věci uvedl, že není možné natáčení žáky vysledovat v průběhu výuky. Z tohoto vyjádření a analýzy předložené dokumentace je zřejmé, že i když má škola ve školním řádu jasně stanovená pravidla používání digitální techniky ve školním prostředí, nedaří se je v praxi uplatňovat a jejich dodržování vymáhat. Vedení školy ani po oznámení zneužívání digitální techniky žáky v průběhu vyučování nepodniklo konkrétní kroky k prevenci takového jednání, pouze upozornilo pedagogy, „*aby si dávali pozor*“, další kroky učiněny nebyly. Realizované obecně zaměřené preventivní aktivity tak nejsou dostatečně efektivní.

Dle vyjádření učitelů byly v třídním kolektivu IX. C již na začátku osmého ročníku vztahové problémy mezi dívkami i mezi chlapci. Tyto problémy třídní učitelka řešila na třídnických hodinách ve spolupráci s metodičkou prevence a se školní psycholožkou, která v osmém ročníku realizovala ve třídě program *Spolu proti nástrahám* a intervenci zaměřenou na vztahy v třídním kolektivu. Na základě dílčích informací od výchovné poradkyně prováděla ve školním roce 2023/2024 třídní učitelka ve třídě vícekrát anonymní dotazování zaměřené na vztahy v třídním kolektivu, uvedla ale, že výrazné problémy nezaznamenala. Stěžejním

nástrojem, který třídní učitelka pro usměrňování chování žáků používala, byla zpravidla domluva.

Z předložené dokumentace a vyjádření části učitelů, kteří v IX. C vyučovali v prvním pololetí školního roku 2023/2024, ale vyplývá, že se ve třídě projevilo více problémů. Učitelé se při výuce setkávali s nekázní žáků, neplněním úkolů a porušováním základních pravidel slušného chování, což řešili udělováním záporných bodů „B“ nebo „C“ a informováním třídní učitelky. K závažnějšímu incidentu mezi žáky došlo v tělesné výchově ve skupině chlapců VIII. C + IX. C, kde byl fyzicky napaden žák při hře. Žák, který incident způsobil, byl potrestán body „C“. Jako opatření k nápravě chování žáků ředitel zavedl v této skupině tandemovou výuku, které se osobně účastnil jako druhý učitel. Ve svém vyjádření konstatoval, že v průběhu takto vedené výuky ke kázeňským přestupkům nedocházelo. Z předložené dokumentace nevyplývá, že by se i přes uvedené problémy chováním žáků třídy IX. C systematicky zabývalo školní poradenské pracoviště, že by vedení školy sledovalo, analyzovalo a vyhodnocovalo situaci ve třídě IX. C včetně důvodů udělení bodů „B“ a „C“ dle Pravidel, a sledovalo účinnost postupů k posílení kázně uplatňovaných učiteli. Školou realizované kroky měly jen dílčí a dočasný dopad na chování žáků.

Významným signálem svědčícím o nerespektování pravidel vzájemného chování byl incident, při kterém v lednu 2024 došlo k nevhodné úpravě textu na třídních mikínách, které byly objednány a zaplacený žáky IX. C. Bez vědomí třídní učitelky na ně byla vtištěna adresa bydliště jednoho žáka třídy, který byl již v osmém ročníku terčem posměšků. Do úpravy se zapojili žáci IX. C, kteří dle vyjádření výchovné poradkyně doposud neměli žádné kázeňské problémy, a kteří to brali jako žert. Řešením se okamžitě zabýval ředitel a třídní učitelka. Škola situaci vyhodnotila jako nepřipustnou dehonestaci žáka a zajistila nápravu (stažení mikin z oběhu). Dne 29. 1. 2024 proběhla jednání s rodiči žáků zapojených do incidentu s mikinami a dotyčným žákům byla uložena kázeňská opatření podle Pravidel (důtka ředitele školy). V té době již byla žákům nabízena pomoc externí psychologky (školní psychologka ve škole působila do října 2023) a chování žáků bylo nadále tématem třídnických hodin. Preventivní programy ve třídě IX. C byly realizované stejně jako v jiných třídách, nejednalo se o cílenou specifickou primární prevenci. Třídní učitelka uvedla, že nevnímala potřebu realizovat nějaké další speciální programy, žádný výrazný podnět k tomu, dle jejího názoru, nebyl. Na klima třídy se zaměřovala v rámci třídnických hodin, kterých podle doložené dokumentace třídní učitelky od září 2022 do 5. 6. 2024 proběhlo celkem 18. Často se zaměřovaly na vztahy mezi žáky, byly při nich uplatněny různé stmelovací techniky. Pedagogové v souladu s bodovým systémem přidělovali žákům za nekázeň záporné body „B“ nebo „C“, což třídní učitelka pravidelně vyhodnocovala a žákům byla průběžně ukládána kázeňská opatření podle platných Pravidel.

V průběhu inspekční činnosti odpovídalo celkem 35 žáků třídy VIII. C a IX. C v anonymním dotazníkovém šetření ČŠI zaměřeném na postoje žáků ke školnímu prostředí. V odpovědích žáků převažovalo negativní hodnocení ve vztahu ke své škole, které může souviset s náročným obdobím po tragickém úmrtí jejich spolužáka v lednu 2024. V rámci šetření 68 % žáků odpovědělo, že pocítuje nezájem pedagogů o své názory, 78 % žáků volilo odpověď spíše ne nebo ne u tvrzení „škola je místo, kam skutečně rád/a chodím“. Celkem 49 % žáků odpovědělo, že se mohou obrátit na učitele, když mají nějaký problém. Odpovědi vztahující se k interakci se spolužáky byly naopak převážně pozitivní. S tvrzením *Škola je místo, kde se učím rozumět spolužákům s jinými názory* se ztotožnilo 83 % dotázaných, obdobně vyslovili žáci souhlas i s tvrzeními *Škola je místo, kde jsem se naučil brát ostatní takové, jací jsou* (77 %), *kde mi pomůže můj spolužák, pokud si nebudu vědět rady s úkolem* (91 %), *kde si se spolužáky rádi povídáme* (100 %), *kde se těším na přestávku* (94 %), *kde mě spolužáci přibírají k různým hrám* (80 %), *kde je o přestávkách dobrá zábava* (95 %), *kde děláme s kamarády mnoho zajímavého i mimo výuku* (97 %). Z těchto zjištění vyplývá, že i přes realizované dílčí kroky (anonymní

ankety, třídnické hodiny) se pedagogům nepodařilo odhalit problémy a identifikovat potřeby žáků tak, aby na ně mohli adekvátně reagovat účinnými opatřeními. Proto v novém školním roce 2024/2025 bude v devátém ročníku ve třídě C žádoucí cílená preventivní intervence.

ČŠI spatřuje v postupu školy nedostatky. Uplatňovaný systém hodnocení chování žáků body selhal. Není pedagogicky uplatňován jednotně a důsledně, což je ředitelem mylně vnímáno jako individuální přístup. Situaci neprospělo nezapočítání nebo neadekvátní výpočet záporných bodů s následným dopadem na hodnocení chování na vysvědčení. Způsob aplikace bodového hodnocení ve třídě IX. C zcela zkreslil reálný obraz náročného chování jednotlivých žáků. Přestože se někteří učitelé obraceli od počátku tohoto školního roku na třídní učitelku a vedení školy (výchovnou poradkyni) s konkrétními případy naznačujícími, že se nežádoucí chování žáků ve třídě stupňuje, nereagovalo vedení školy adekvátním způsobem. Z důvodu „malého počtu záporných bodů“ nebyla včas přijata vhodná opatření k prevenci rizik. Využitá opatření a preventivní aktivity realizované ve třídě IX. C v období od září 2022 nevedly ke zlepšení stavu. Nedostatečné řešení situace vyústilo v závažné kázeňské přestupky. Problémy ve třídě IX. C nebyly cíleně řešeny školním poradenským pracovištěm. Zvolené strategie byly neúčinné, nebyla rozpoznána potřeba efektivní primární prevence, proto v oblasti vytváření podmínek pro zdravý vývoj žáků a v předcházení vzniku sociálně patologických jevů nebyla opatření školy dostatečně účinná. Škola v tomto případě zcela nenaplnila svou povinnost zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků a zajistit včasnou intervenci při aktuálních problémech jednotlivých žáků a třídních kolektivů, předcházet všem formám rizikového chování a průběžně vyhodnocovat účinnost preventivních opatření.

ČŠI hodnotí stížnost na postup školy při řešení dlouhodobého a opakovaného nevhodného chování žáků třídy IX. C ke spolužákům a pedagogům jako důvodnou.

2. Postup školy při šetření incidentu, ke kterému došlo na lyžařském výcvikovém kurzu v lednu 2024

Stěžovatelé upozornili, že bylo neadekvátně postupováno v případě nevhodného chování žáků na LVK, kdy jeden žák pořídil záznam spolužáka v situaci snižující jeho důstojnost, obrazový materiál pak společně s dalšími žáky zveřejnili ve skupině na sociálních sítích. Toto chování bylo dle sdělení stěžovatelů potrestané „*pouze odjezdem tří žáků, kteří se na něm podíleli*“, z LVK. Stěžovatelé konstatovali, že chování všech žáků IX. C, včetně agresorů, kteří se ke svým činům osobně přiznali, bylo v pololetí školního roku 2023/2024 na vysvědčení hodnoceno jako „velmi dobré“. Stěžovatelé poukazují na skutečnost (nejednotnost přístupů školy vzhledem k hodnocení chování žáků), kdy v jiné třídě bylo chování žáka za opakované používání mobilního telefonu při výuce a občasné nevhodné poznámky podle Pravidel hodnoceno jako „uspokojivé“.

K uvedenému incidentu došlo 21. 1. 2024. Ředitel ve svém vyjádření uvedl, že následující den odvezl tři žáky, kteří se na něm podíleli, z LVK domů, a to po telefonické dohodě s jejich zákonnými zástupci. Školní metodička prevence pro druhý stupeň jednání hlavních aktérů události prošetřila, následně dne 29. 1. 2024 proběhla jednání s jejich zákonnými zástupci. Tentýž den se konalo i jednání pedagogické rady, na které bylo projednané udělení důtky ředitele školy třem hlavním aktérům incidentu. K tomu ředitel sdělil, že při celkovém hodnocení jejich chování posuzovala škola míru závažnosti jejich jednání podle pravidel hodnocení, která jsou stanovena ve školním řádu, přičemž vycházela ze skutečnosti, že se údajně jednalo o jednorázovou záležitost a hodnocení chování by mělo zohledňovat chování žáků v celém pololetí.

ČŠI provedla analýzu a zjistila z podkladů pro hodnocení chování žáků (udělených bodů za různé projevy chování a dřívějších výchovných opatření zaznamenaných v elektronické

žakovské knížce v prvním pololetí školního roku 2023/2024) a ze zápisu z jednání pedagogické rady konané dne 29. 1. 2024, že podle platného školního řádu a Pravidel (i přes nejednoznačný popis metody výpočtu výsledného bodového hodnocení) existovaly důvody hodnotit chování za opakované přestupky proti školnímu řádu nejméně dvou bezprostředních aktérů pořízení obrazového záznamu a jeho šíření sníženým stupněm jako uspokojivé. Ředitel k tomu ve svém vyjádření uvedl, že na jednání pedagogické rady konaném dne 29. 1. 2024 bylo dohodnuto, že tyto případy nevhodného chování žáků budou dořešeny až po jednání s jejich zákonnými zástupci. Uvedl, že jednal v dobré víře, nechtěl poškodit žáky v přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání. Po proběhlých jednáních se zákonnými zástupci se pedagogická rada (dle vyjádření ředitele „z důvodu časové tísně“) již nesešla. Na základě rozhodnutí ředitele školy nebylo chování žádného z aktérů na vysvědčení za první pololetí 2023/2024 hodnoceno sníženým stupněm.

ČŠI hodnotí postup školy jako neadekvátní vzhledem k vyhodnocení kázeňských přestupků žáků. Pořízení a šíření obrazového záznamu, který snižuje důstojnost spolužáka, byl úmyslný čin, a to i s ohledem na věk a kognitivní schopnosti žáků devátého ročníku, kteří byli způsobilí vyhodnotit důsledky svého jednání. Ze školou předložené dokumentace je dále zřejmé, že postup školy při jeho posouzení nebyl v souladu s platným školním řádem a účelově („z důvodu časové tísně“) nerespektoval ani vlastní interní Pravidla. Škola nedodržovala jednotný systém pro hodnocení chování žáků na vysvědčení.

ČŠI hodnotí stížnost v tomto bodě jako důvodnou.

S odkazem na ustanovení § 174 odst. 6 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, Vám předáváme výsledek šetření ČŠI k dalšímu řízení a zároveň Vás žádáme o zaslání informace o vyřízení stížnosti a o případných opatřeních přijatých k nápravě.

Vzhledem ke skutečnosti, že stěžovatelé požádali o zachování anonymity, žádáme Vás o předání vyřízení stížnosti včetně případných opatření přijatých k nápravě, které následně zašleme stěžovatelům.

S pozdravem

Mgr. Marcela Hanáková
vedoucí inspekčního týmu

Přílohy

Anonymizované podněty k zahájení inspekční činnosti na Základní škole a mateřské škole Brno, Kotlářská 4, příspěvková organizace

Na vědomí

Základní škola a mateřská škola Brno, Kotlářská 4, příspěvková organizace, Kotlářská 4, 602 00 Brno

Stěžovatelé